

p r i k a z i

Entoni Gidens, *Odbegli svet*, Stubovi kulture, Beograd, 2006.

E. Gidens je poznati engleski sociolog, direktor Fakulteta ekonomskih i političkih nauka u Londonu, autor velikog broja knjiga, među kojima su: *Posledice modernosti* (1989), *Modernost i sopstveni identitet* (1991), *U odbranu sociologije* (1996), kao i udžbenika *Sociologija*.

Centralna tema Gidensovog djela *Odbegli svet*, koji je izašao u izdanju Stubova kulture iz Beograda, jesu globalizacijski procesi i njihove posljedice koje na kvalitativno nov način kreiraju život kako ukupnoj društvenoj zajednici i njenim institucijama, tako i svakom od nas ponaosob. Prosvjetiteljska teza da u onoj mjeri u kojoj smo u stanju da racionalno shvatamo sebe same i svijet koji nas okružuje, utoliko će nam se i otvoriti mogućnosti da se oslobodimo predrasuda prošlosti, i teza da istoriju kreiramo prema svojim potrebama i kontrolišemo budućnost – jeste danas, u 21. vijeku, prema Gidensu, dovedena u pitanje. Savremeni čovjek je dosegao neslućene granice naučnog i tehnološkog napretka, ali umjesto da svijet u kojem živi bude pod njegovom kontrolom, on mu uporno izmiče, postaje, kako to Gidens kaže, „odbegli svet“.

Mi, zapravo, prema Gidensu, ne razumijemo prirodu procesa globalizacije, njihovu neminovnost, protivurječnost i neujednačenost u djelovanju iako sam pojam globalizacija susrećemo u ekonomiji, politici, medijima, akademskim krugovima i svakodnevnom životu. Svaki aspekt našeg života i rada transformiše se nevjerovatno brzo. Htjeli to ili ne, mi smo sastavni dio tog globalnog poretka. Pessimistički orijentisani teoretičari će o globalizaciji pisati kao o procesu koji pripada industrijski razvijenom sjeveru, procesu

koji uništava lokalne kulture, uvećava nejednakosti i dijeli svijet na pobjednike i poražene. I zaista, Gidens ističe da statistika potvrđuje neke od ovih tvrdnji. Ali, prema Gidensu, suštinski je važno shvatiti da se globalizacija samo djelimično može svesti na vesternizaciju – ova tvrdnja postaje očiglednija i razumljivija ako se ima u vidu činjenica da visoko razvijene industrijske zemlje imaju veći uticaj na svjetsko poslovanje od siromašnijih zemalja. Naime, globalizacija se, tvrdi Gidens, sve više decentralizuje. Globalizacijski procesi nijesu više rukovođeni samo jednom državom ili grupom država ili pak velikih korporacija, jer se, prema Gidensu, posljedice globalizacije osjećaju i u zapadnim zemljama. Tu tvrdnju Gidens potkrepljuje pojavom procesa „obrnute kolonizacije“, koja se najjednostavnije može objasniti kao uticaj nezapadnih zemalja na zapadne, kao što je npr. latinizacija Los Anđelesa.

Temeljno pitanje ovo djela jeste: da li je globalizacija sila koja radi na postizanju opšteg dobra. Gidens upozorava da u procesu traženja odgovora na ovo, nimalo lako pitanje ne treba podleći pesimizmu i zatvorenosti jer onda neminovno ulazimo u sferu jednostranih tumačenja ovog procesa. Naime, Gidens ističe da smo mi prva generacija koja živi u „globalnom kosmopolitskom društvu“. To je društvo čiji se poredak uspostavlja dejstvom različitih uticaja. Zbog toga je život u takvom društvu ispunjen rizicima, pun neizvjesnosti i dubokih podjela. Sa stresnim i haotičnim načinom života ne suočavaju se samo države već i institucije, koje pod dejstvom globalizacije mijenjaju svoju suštinu. Naime, institucije su, prema Gidensu, postale „okoštale“, disfunkcio-

nalne i nesposobne da adekvatno odgovore novom duhu vremena u kojem živimo. Suštinska osobenost „globalnog kosmopolitskog društva“ jeste oslobođenost od preovlađujućeg uticaja religije, tradicije ili neminovnog uticaja prirodnih sila.

Gidens globalnu revoluciju prepoznaje u svim dimenzijama naših života, na nivou države, ali i na nivou porodičnog života, čak na nivou našeg osjećanja sopstva, odnosno našeg samospoznanja. Prema Gidensu, najžešća borba između tradicije i modernosti vodi se upravo u sferi naše intime, porodice, emocionalnih veza. Gidens postavlja paralelu između demokratije u društvu i „demokratije emocija u svakodnevnom životu“. Čiste veze bazirane na povjerenju, toleranciji, dijalogu, nenasilju između supružnika, roditelja, djece i prijatelja, čine osnov ostvarenja demokratije na društvenom nivou.

Jedan od paradoksa demokratije u savremenom društvu, prema Gidensu, sadržan je u činjenici da se demokratski vrijednosni obrazac širi svuda u svijetu u istom trenutku, dok se u zemljama koje su demokratski zrele osjeća razočaranost u demokratske procese. Da bismo neutralisali negativne posljedice ovih dešavanja i otklonili sumnju u funkcionalnost i opravdanost demokratije, prema autoru, potrebno je „produbiti demokratiju“ u zemljama sa dugom demokratskom tradicijom, odnosno potrebno je pristupiti procesu „demokratizacije demokratije“. Jer „*to što se osećamo bespomoćno nije znak ličnog neuspjeha, nego odraz nemoći naših institucija. Moramo rekonstruisati postojeće institucije ili stvoriti nove, jer globalizacija u našim životima nije slučajno i prolazno. Ona iz temelja menja okolnosti pod kojima živimo. Ona je naš novi način života*“ (45: 2006).

Mirjana Popović

Božo Milošević, Sociologija i savremeni svet, Filozofski fakultet, Novi Sad, Old commerce, Novi Sad, 2007.

Knjiga „Sociologija i savremeni svet“ predstavlja cjelinu značajnog dijela autorovog višegodišnjeg nastavničkog i istraživačkog rada. Odatle se u sadržajnoj cjelini knjige nalaze neki ranije saopštavani, izlagani i, kao članci, objavljivani tekstovi autora. Teme kojima se autor bavi podijeljene su u dva međusobno jasno povezana dijela, koja su ujedno i dva aspekta koja obilježavaju sociologiju u savremenosti. Prvi aspekt „se odnosi na kritičko propitivanje društvenih uslova koji podstiču ili koji ograničavaju razvoj sociološkog znanja i, posebno sociološke profesionalizacije u društvu“ (9), prije svega, srpskog i crnogorskog. Shodno tome, prvi dio knjige nosi naziv „Saznajni dometi i profesionalizacija sociologije u savremenosti“. Drugi aspekt, kojim se

autor bavi u drugom dijelu knjige, naslovljenom „Neki problemi savremenog društva u sociologiji“, „odnosi se na sazajne mogućnosti sociologije da razume (i objasni) neke ključne procese koji su zahvatili savremeni svet“ (9) i koji utiču na transformativne procese kako u srpskom tako i crnogorskom društvu.

Prvo poglavlje nosi naziv kao i sama knjiga, i u njemu se govori o mogućnostima sociologije da kao proizvod savremenog (modernog) svijeta razumije cjelinu modernizacije društvenog života. Mogućnosti sociologije proizlaze već iz njenog polazišta kojim se kritički propituje ne samo društvo i predstave koje čovjek o njemu ima, već i vlastita razumijevanja društva. Autor posebno naglašava da su sociolozi rijetki naučnici koji